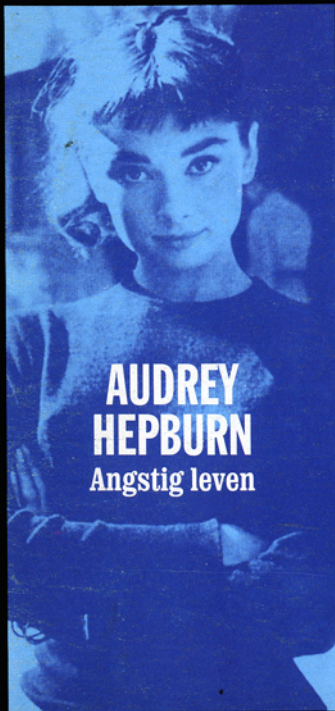

RUDOLF STEINER
Definitief ontheiligd

VRIJ NEDERLAND

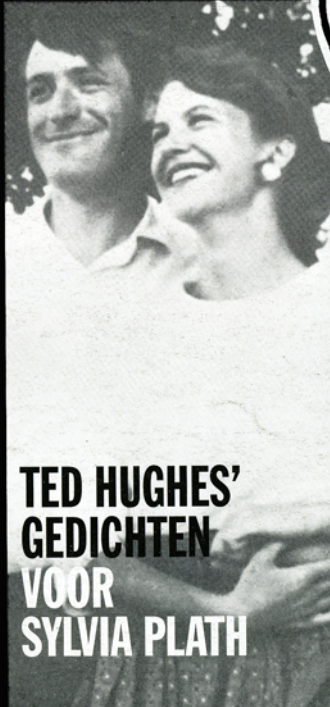

**AUDREY
HEPBURN**
Angstig leven

**KRUKKEN, LUIERS
EN ROLSTOELEN**

**ELS
BORST**
IN DE
GEVARENZONE

De tere snaar
van
DORINE DE VOS
(HOTEL
NEW YORK)

TED HUGHES'
GEDICHTEN
VOOR
SYLVIA PLATH

Een
pleidooi
voor
**DOCTERS
VAN LEEUWEN**

**DE DUBBELE
AGENDA**

van literatuurcriticus
Arjan Peters

**YVONNE
VAN GENNIP**
Het wonder van Calgary

**DE GROTE TREK
NAAR LLORET**

FOTOREPORTAGE

**GIRL
POWER**

TERZIJDE
Weet God dat Beatrix
alles weet?

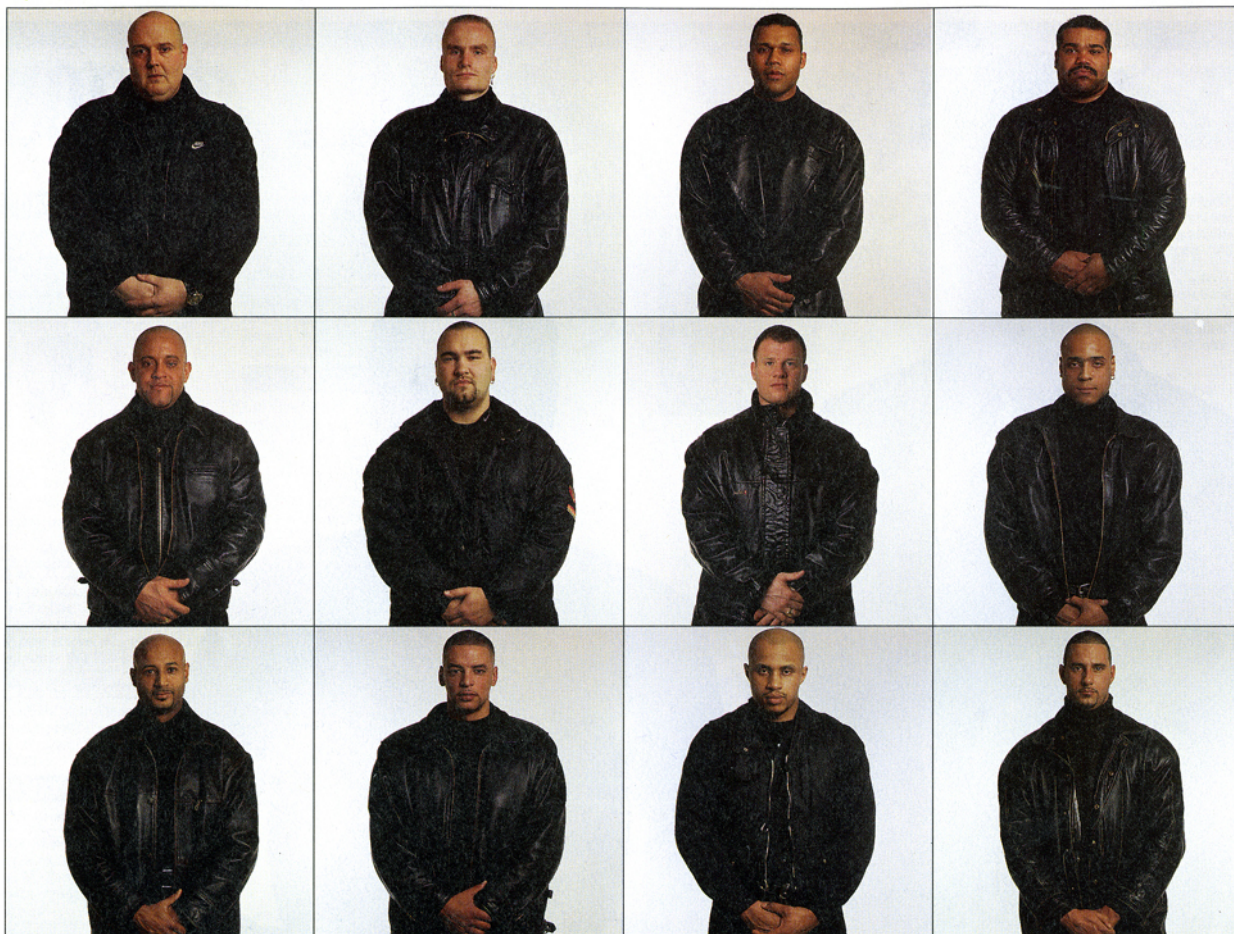
ARI VERSLUIS EN ELLIE UYTENBROEK

EXACTITUDES

Eenlingen in uniform

INGRID HARMS, FOTO'S ARI VERSLUIS EN ELLIE UYTENBROEK ■ *Exactitudes, een samentrekking van exact en attitudes. Zo noemen de fotografen Versluis en Uyttenbroek hun langlopende project over 'uniformed identity', waarvan de tussenstand nu in de Rotterdamse Kunsthal wordt getoond. Wat een paar jaar geleden begon met de gabbers, breidde zich uit tot 'jeugd-cultuur' (inclusief Smatjes, Blurmeisjes en Kabo's), maar de verzamelwoede van het duo was niet te stoppen. Onder het motto 'mens en dier' kregen ook de leernichten, grijze duiven, blanke rasta's, zwervers, dames in bont en portiers een plaatsje in hun collectie-Nederland. Een voorbezichtiging.*

Slagers genoeg in Rotterdam, maar niet zoals Ari Versluis en Ellie Uyttenbroek zoeken: in witte jas met daaronder een overhemd en das. Ari, de fotograaf: 'Authentieke slagers.' Ellie, de stylist: 'Niet met die modieuze roze streepjesjassen met asymmetrische sluitingen, fleurige kraagjes en manchetten en de naam van de keten op de borst geborduurd. We willen gewone, zelfstandige slagers. Die zijn hier bijna uitgestorven.'

Ari: 'Daarom zijn we gedwongen buiten Rotterdam te gaan kijken. In Den Haag, hoorden we, moeten er nog veel zijn.'

Voor hun portret van 'de slager' heeft het duo Versluis & Uyttenbroek twaalf 'goede' fotoportretten van individuele slagers nodig. 'Dat is het minimale aantal om de identiteit van een groep mee te vangen,' zegt Uyttenbroek beslist.

'Dat gaat lukken,' weet Versluis.

De taal is Rotterdam (al wordt in de loop van het gesprek vaak toevlucht gezocht tot het Engels), het tempo hoog, de toon monter.

Het is zondagmiddag, twee weken voor de opening van hun grote tentoonstelling in de Rotterdamse Kunsthal. In de sober-functioneel ingerichte werkruimte annex fotostudio van Versluis & Uyttenbroek wint de kou van buiten het van de verwarming binnen. Vanaf de Leuvehaven heeft de snijdende wind vrij spel in het kleine straatje onderaan de Schiedamsedijk.

Ari Versluis (36) en Ellie Uyttenbroek (32) wonen en werken in de stad waar beiden ook de Academie van Beeldende Kunsten doorliepen. Versluis was al 'lang en breed' van de academie af toen hij daar, vier jaar geleden, Ellies eindexamenwerk zag en de studente mode en styling ontmoette. Met als thema 'camouflage' had zij allerlei uniformen, in de combinatie donkergrijs en lichtblauw, gefotografeerd en bijeengezet. Versluis vond het 'geweldig'!

Uyttenbroek: 'Zonder op te scheppen kan ik zeggen dat ik aardig kan ontwerpen, maar een foto van kleding vond ik al snel interessanter dan kleding zelf. Een lichtblauw overhemd met een donker pak zag ik bij allerlei bedrijven en instellingen, zoals het Rotterdamse openbaar vervoer, de RET. Door ze bijeen te brengen kreeg je, in al hun verscheidenheid, een eenheid. Een uniform, waarachter de drager zich kon verschuilen, herkenbaar voor anderen. Onderscheidend en beschermend.'

Toen Ellie kort daarop een reclameopdracht kreeg voor het kinderklledingmerk Oilly vroeg ze Ari erbij als fotograaf. Ari schakelde haar weer in als stylist bij een opdracht van de PTT. Het telefoonbedrijf wilde een opbergboekje voor telefoonkaarten dat jongeren zou aanspreken. Ari en Ellie versierden het *collector's item* voor *collector's items* met foto's van jongeren uit verschillende 'eigenlijke' culturen: een *cybernerd*, een *streetskater*, een *gabbler* en een *hiphopper*.

Uyttenbroek: 'Bij de voorbereidingen trof het ons dat al die verschillende culturen totaal gescheiden van elkaar opereerden. Veel skaters waren wel gek op hiphop, maar hiphoppers hadden *niks* met skaten. Gabbers vormden weer een heel speciale groep. Die waren *booming* toen. Ineens wemelde het in de stad van de kalen.'

Versluis: 'Dat vonden we zo leuk dat we tegen elkaar zeiden: daar gaan we *werk van maken*. We zijn toen een paar maanden in de scene gedoken. Die bevond zich voornamelijk in Parkzicht, een disco die nu gesloten is.'

Uyttenbroek: 'Je ziet een gabbler en denkt: die is kaal. Als je er een paar bij elkaar hebt zie je dat ze allemaal exact dezelfde kleren aan hebben. *Australian*, een Italiaans merk trainingspak, hartstikke duur, in lelijke kleuren en prints. Wat zijn die gasten uniform: Australian, Nikes, oorbelletjes en tatoeages.' Ze begonnen er niet bewust aan, maar het werd: een project. Veertig vierkante portretjes van Rotterdamse gabbers, in vijf rijtjes van acht bij elkaar gezet, vormden in 1995 het portret *United Gabbers of Rotterdam*. Elk van hen in de studio gefotografeerd, tegen een neutrale achtergrond, recht de lens in kijkend. Een beeld van de jaren negentig.

Na de gabblerparty's met hun oorverdovende slopende gabblerhouse hadden Versluis en Uyttenbroek behoefte aan iets heel anders. Maar wel weer een groep: individuen die zich door hun kleding als zodanig mani-

festeerden. Dat werden de 'ruitjesnichten'. Versluis: 'Van die cleane jongens in button-down hemden, behoorlijk *mellow*, een beetje de Engelse connotatie.'

Versluis en Uyttenbroek noemden hun series *Exactitudes*, een samenstelling van *exact* en *attitudes*. Met als ondertitel *uniform identity*.

Maandblad *Blvd*, publiceerde hun gabblerportretten en vroeg hun daarna, voor een vrouwenpecial, een aantal meidenclubs te fotograferen. *Combat girls* vonden ze in het 'alternatieve hetero- en homocircuit', *Superbimbo's* in de Rotterdamse Baja Beach

'Je wordt specialist op het gebied real people, met een schat aan stockmateriaal. Van de week werden we gebeld of we niet een collectie redheads hadden'

Club ('de best draaiende tent van Rotterdam, met palmen, speedboten, op en top vakantiefeest, vol gezellige blondjes en bimbo's in bikini achter de bar,' verduidelijkt Ellie), *Smajtes*, de lichtelijk naïef geklede *Blur*-meisjes pikten ze weer op in andere discotheken en van de straat. 'Die wilden zich niet in een hokje laten plaatsen, heel grappig,' zegt Ari, 'maar toch gingen ze graag op de foto.'

De *Exactitudes* zijn kaal, bijna neutraal registrerend, pal in het gezicht, en gaan nooit verder dan het middel. Doet de rest er niet toe? Zijn schoenen, bijvoorbeeld, niet van belang? De verzamelingen van individuele portretjes, weten de makers, komen het mooist tot hun recht in reeksen vierkante negatieven. Ari: 'Als je mensen van kop tot teen gefotografeert wordt het geen portret, maar een silhouet. Het gaat om kleding en portret. Daarom fotograferen we iedereen ook in onze studio, en niet in hun eigen omgeving. Zo bleu en blanco mogelijk, in een neutrale, maar wel natuurlijke pose. De gabbler wordt niet als speedfreak neergezet, de portier niet als vechtersbaas.'

Het werk van Versluis & Uyttenbroek wordt wel gezien als 'eigenzinnige sociologische verkenningen' of als 'antropologische studie van de jongerencultuur van nu'. Voelen ze dat zelf ook zo?

Bijna verontschuldigend trekt Ellie hoog de schouders op. 'We zijn heel impulsief begonnen. Gedreven door de vraag: hoe wil iemand zich presenteren en doet ie het goed? Het gaat ons niet om *nieuw*, maar om wat er is. Een tijdsbeeld schetsen van de jaren negentig, toegespitst op Rotterdam. In zo'n stad, met al zijn culturen, cultuurtjes en groepjes, zijn kledingcodes belangrijk. Daarmee communiceer je binnen een groep. Laat je zien wie je bent, bij wie je hoort of wilt horen.'

'De jeugd is zo bezig met zijn status, op alle mogelijke manieren,' zegt Ari opgewonden, 'het uiterlijk, het kapsel, de kleding. Wat daar een tijd en geld aan besteed wordt! De terreur van de merken: in mijn jeugd was dat niet zo.'

'Ach, jawel,' snoeft Ellie, stellig. 'In de hockeyschouwen waarin ik verkeerde was het Lacoste of niks, hoor. Toen golden ook al bepaalde kledingcodes. Het is nu alleen overal, voor iedereen, een ijkpunt.'

De *Exactitudes* werden gezien door reclame- en televisiemakers. Versluis & Uyttenbroek verzorgden publiciteitscampagnes en posters voor kinderklleding, verschillende sportmerken, winkeltens, de GGD.

Jeugdculturen en groepsgevoel springen in allerlei vormen in het oog, een enkele keer in de *Exactitudes*-formule. Voor de VPRO-televisie en een Avro-serie over kinderen van

Ireen van Dithuizen TVDits maakten ze filmpjes over en met gabbers. Tot hun verbazing wordt het duo regelmatig door gebeld als 'deskundigen in de jeugdcultuur'. Ari, olijk: 'Je wordt specialist op het gebied *real people*, met een schat aan stockmateriaal. Van de week werden we gebeld of we niet een collectie *redheads* hadden! Nee dus.'

'Maar als Lidewij Edelkoort (stylete,

trendvoorspeller en vormgevingsadviseur van wereldconcerns) uit Parijs belt en ons om een aantal archetypen vraagt kunnen we haar wel helpen,' nuanceert Ellie.

In reclame, vinden ze allebei, wordt vaak gewerkt met bedachte archetypen.

Ari: 'Wij vinden ze op straat. En op plekken waar die groepen elkaar ontmoeten.' Ellie: 'Ik was gefascineerd door de truien die veel Marokkanen dragen. Gemaakt van gemeen spul, in - wat ik maar noem - ijssalonprints, te raar en lelijk van kleuren en patronen, net als die Australian-pakken. Ik erachteraan. Het bleek dat ze worden gemaakt in Italië. Toen ik zo'n fabrikant belde kwam ik niet verder. Hij begreep mijn interesse niet goed en vroeg maar of ik daar als ontwerper kwam werken. De Marokkanen in die truien zijn ook Rotterdam in de jaren negentig, vind ik. Net als Ari en ik, in jeans. Dat is wat we meestal dragen.'

In opdracht van het Naarden FotoFestival 1997 maakten Versluis & Uyttenbroek een serie grote billboarden voor het thema *Erfgenamen van de Twintigste Eeuw*. Het werden er twaalf: met honderdvierenvierig foto's van twaalf groepen van elk twaalf foto's hing jong Nederland aan de buitenkant van de eeuwenoude Grote Kerk. 'Het moest een momentopname zijn,' vertelt Ari, 'om een gevarieerd en toch helder tijdsbeeld te krijgen zijn we chronologisch te werk gegaan. Hele kleine kinderen, de *oilies*, dan de *gameboys*, jongetjes, volledig in de ban van de computerspelletjeswereld van *Super Nintendo*, de tien- en elfjarigen in de bewustwordingsleefdijd met hun pamflet-T-shirts voor het milieu, de *young executives* van dertien, die met jasje en dasje naar hun juniorendispuut gaan en discussiëren over sport en andere belangwekkende onderwerpen, dan de tienergroepen als de *gabblerinnen*, *marokkies*, *supporters*, *Allah's girls*, *tattoo babes* en *bodybuilders*.'

Alle honderdvierenvierig authentiek en echt? Jullie maken nooit gebruik van modellen als het tegenzit?

De gedachte alleen al vinden ze verwerpelijk. Het betreden van allerlei werelden en de daar geldende codes leren kennen is juist een wezenlijk onderdeel van het werk. 'Het kost wat tijd en energie, maar meestal gaat het zonder problemen,' zegt Ellie. 'Wie niet wil, hoeft niet. We laten mensen ook altijd foto's die we van andere groepen gemaakt hebben, zien. Vaak voelen ze zich toch wel gestreeld. Het gaat om iets wat *van hen* is. Niet per se om knap, dik of dun.

Inspirerend en eneroverend hoor, al die verschillende kinderen hier in de studio. De *kabo's*, de Kaapverdise meisjes, een ty-

pisch Rotterdamse bevolkingsgroep, met hun straffe kunststoftruitjes, allemaal jaren vijftig, helemaal *Evita*, want die draaide toen. Tot en met de Carmen-set brachten ze mee en maar tuiten en prutsen met elkaar. Is het nou nog niet goed? riep ik dan. Nee, nog even. Prachtige meiden, trots, hoog in aanzien onder leeftijdgenoten ook.'

Na de expositie in Naarden leek het de conservatoren van museum Kunsthal Rotterdam een goed idee om de *Exactitudes* die het duo sinds 1994 had gemaakt, voor het eerst in een overzichtstentoonstelling bijeen te laten zien. Versluis en Uyttenbroek besloten voor die gelegenheid een paar nieuwe series te maken.

Ari: 'Dat was voor ons een mooie gelegenheid om de jeugdcultuur eens los te laten. Kledingetiquette is toch iets van alle leeftijden. Om ons niet te verliezen kozen we voor een thema. Dat werd de *relatie tussen mens en dier*, bij jong en oud, in beroepsgroepen, culturen en identiteiten.'

Ellie: 'Niet expliciet, meer in ons achterhoofd, als leidraad.'

Op de grote houten tafel in hun studio leggen ze de nieuwe series uit. Als in een wonderlijk patiëncespel openbaren zich rijtjes aan elkaar verwante tijdgenoten: jongens en meisjes met ingenieuze hanenkammen; oit, in de jaren tachtig, erg *punk*, nu een gewild 'alternatief kapsel', blanke, blekkige jongeren met *dreads*, ('Ari: 'Heel zachtmoedige blanke tieners en twintigers met dat wollige, gehaakte, dierlijke haar, die zich helemaal vereenzelvigen met de rasta-cultuur'), zwervers (Ellie: 'Mensen die als diertjes leven'), portiers ('waakhonden'), Hollandse oma's ('grijze duiven') met germanen, gewatergolf haar en degelijke buitenkleding, bondtames en leernichten.

Ook deze categorieën vonden ze op straat en op 'hun eigen' plekken. Het moeilijkst benaderbaar waren de oma's. Op straat, vertelt Ari, scoorden we tien op de tien nee. Via via, moeizaam, na bemiddeling van bekenden en op voorspraak van betrouwbare connecties, hebben we die serie kunnen maken. Heel treurig om te beseffen hoe argwanend deze vrouwen in het leven staan. Bij elk bezoek moesten er eerst wel vijf sloten van de deur.'

Ellie: 'Kijk, hoe de ene hand in de regenjaszak verdwijnt. Zo'n typerende houding. Het kleurengamma bij de oma's is prachtig: zalm, beige, echt van nu.'

Ari: 'Elke groep had zijn eigen aspecten. De oudjes wisten hun eigen telefoonnummer niet. Dat draaiden ze toch nooit? De leernichten waren tamelijk exhibitionistisch. Met hutoffers vol attributen en gadgets kwamen ze aanzetten. Onzeker ook. De bondtames hadden stuk voor stuk trots en allure. 'Ik draag nu eenmaal bont en ik schaam me er niet voor.' Weduwe, gescheiden, of altijd onderhouden geweest: allemaal spijt over hun vergane jeugd. De portiers, werkzaam in het clubcircuit, waren jongens van weinig woorden. Twee meter, vriendelijk en vooral *clean*. De zwervers waren stuk voor stuk verschillend. Maar één ding hadden ze gemeen: de deur moest open blijven. Ze moesten te allen tijde weg kunnen.'

De slagers zijn, vier in getal, nog niet compleet. Maar als de tentoonstelling begint, zullen het er twaalf zijn, verzekeren de makers.

Vijftientwintig identiteitsgroepen, in meer dan driehonderd foto's van vijftigertig bij vijftigertig centimeter, zullen dan, onthult Ellie, op één tableau, als één groot Memory-spel, te zien zijn: Rotterdam, de jaren negentig.

Ari Versluis & Ellie Uyttenbroek, 'Exactitudes', Kunsthal Rotterdam, Westzeedijk 341, 3015 AA Rotterdam, van 7 februari tot en met 19 april 1998.